

THE IMPORTANCE OF DEVELOPING ACADEMIC MOBILITY (ACTIVITY) IN STUDENTS OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Fayziyev Mirzaali Asfandiyorovich¹,

Samarkand State University, Associate Professor of Pedagogy, Candidate of Pedagogical Sciences

Sermanova Diyora Shakarboyevna

Samarkand State University, 1st year master's degree

Annotation: The article discusses the importance of the development of academic mobility of university students. In this regard, studies were carried out by scientists-educators.

Keywords: Modern education, higher education, student, academic mobility, open learning, open learning resources, programs, topics.

Zamonaviy jamiyatning asosiy xarakteristikasi – bu uning barcha sohalarini raqamlashtirish, yangi ilmiy bilimlarni to'plash, ularni texnologik va ijtimoiy jarayonlarga kiritish tufayli yuzaga keladi. Axborot oqimlarining ko'payishi aloqa usullarini, aloqa shakllarini o'zgartiradi, inson faoliyatining barcha sohalarida integratsiyalashuv jarayonlarini rivojlantiradi, bu esa ta'limga ta'sir ko'rsatishi mumkin emas. Rivojlanayotgan axborot jamiyati ta'limni o'zgartirish zaruratini tug'diradi, uning asosiy maqsadi shaxsning doimiy o'zgaruvchan dunyoda, globallashtirish va axborotlashtirish dunyosida yashashga tayyorligi.

Internet texnologiyalaridan foydalanish, turli xil ochiq ta'lim resurslarini yaratish, masofadan turib o'qitish texnologiyalarining paydo bo'lishiga imkon beradi, bu esa sifatli ta'limni istalgan vaqtda va istalgan joyda taqdim etadi.

Zamonaviy ta'limni tashkil qilishning turli shakllari, dasturlar, mavzular, kurslar, modullar, ta'lim joyi, shuningdek uning davomiyligi uchun muqobil variantlarni tanlash qobiliyati bilan ajralib turadigan ochiq ta'lim maydonidir. Ta'lim maydoni talabaga o'z ta'lim yo'nalishini tanlash uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Berilgan imkoniyatdan to'liq foydalanish, o'z qiziqishlari va ehtiyojlaridan kelib chiqib o'z bilimlarini qurish uchun talaba ta'lim sohasida harakatchan bo'lishi kerak. Talaba o'quv predmetlari, shakllari, joylari, davomiyligini tanlashi, ta'lim marshrutini tuzishi va marshrut maqsadiga erishishi, ya'ni ta'lim sohasida harakatchan, akademik jihatdan harakatchan bo'lishi kerak.

Hozirda oliy ta'lim sharoitida akademik harakatchanlik rivojlanmoqda, ammo shakllanishning past darajasi bu jarayonning o'z-o'zidan paydo bo'lishini ko'rsatadi, favqulodda ehtiyoj esa rejalashtirish, tashkil etish, motivatsiya orqali umumiy ta'lim sub'ektlarining maqsadli faoliyati va uni nazorat qilish, talabaning rivojlanishi uchun shart-sharoitlarni ta'minlaydi.

Akademik harakatchanlikni shakllantirish muammosi bir qancha pedagogik olimlar tomonidan o'rganilgan bo'lib, ularda ijtimoiy tabaqalanish nazariyalari ishlab chiqilgan. Har xil harakatchanlik turlarini o'rganishda S.A.Kugel, L.N.Lesoxina, E.A.Moryleva, N.N.Surtayevalar ijtimoiy va professional harakatchanlik bo'yicha, V.P.Zinchenko, L.V.Goryunova, O.Gladkoy, B.M.Igoshevalar kasbiy harakatchanlik bo'yicha izlanishlar olib borishgan. Mualliflar ta'lim va jamiyat sub'ektlarining mobil vakolatli faoliyatini jamiyatni modernizatsiya qilishning zaruriy sharti deb bilishadi.

"Akademik mobillik" atamasini talqin qilishda ikkita asosiy yondashuv mavjud:

- ko'chib o'tish, yashash, o'z mamlakatida va boshqa mamlakatlarda kasbiy ma'lumot olish huquqini o'z ichiga olgan ta'limning globallashtirish sharti;

- individual ta'lim yo'nalishini qurish va amalga oshirish orqali polivariant ta'lim makonida harakat qilish qobiliyatida ifodalangan shaxs sifati.

Akademik harakatchanlikni o'rganish ta'limning globallashuvi omili sifatida V.I.Baydenko, A.Barblan, N.Brinev, L.V.Goryunova, A.V.Kuzmin, G.A.Lukichev, O.O.Martynenko, I.M.Mikova, A.Yu.Slepuxina tadqiqotlarida o'rganilgan.

Akademik harakatchanlik – bu oliy ta'lim sohasidagi integratsiya jarayonlari va xalqaro hamkorlikning tarkibiy qismi, intellektual yuksalishning murakkab va ko'p qirrali jarayoni, ilmiy va madaniy salohiyat, resurslar, o'quv texnologiyalari almashinuvidir.

Akademik harakatchanlikni o'rganish ta'limning globallashuvi omili sifatida V.I.Baydenko, A.Barblan, N.Brinev, L.V.Goryunova, A.V.Kuzmin, G.A.Lukichev, O.O.Martynenko, I.M.Mikova, A.Yu.Slepuxina tadqiqotlari mavzusidir.

Ta'limda akademik harakatchanlik uchta tarkibiy qismga ajratiladi: qiymat (qadriyatlar munosabatlari va ta'lim motivlari), kognitiv (bilimlar majmuasi) va protsessual (algoritmlar). Talabaning akademik harakatchanligi yoshga bog'liq yangi bilimlar oqibatida tarkibiy qismlarning sifat o'zgarishlari orqali maxsus tashkil etilgan ta'lim maydonida rivojlanadi.

Talabaning akademik harakatchanligini rivojlantirish jarayoni ta'lim natijalarining qiymati, kognitiv va operatsion tarkibiy qismlarining sifat o'zgarishlari ko'p bosqichli jarayon sifatida aniqlashga imkon beradi.

Talabalar o'rtasida akademik harakatchanlikni rivojlantirish jarayonining asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat: ko'p darajali, o'zgaruvchanlik, shaxsning o'zini rivojlantirishdagi ehtiyojlariga e'tiborni qaratish, mas'uliyatli tanlov qilish imkoniyati sifatida demokratlashtirish, barcha sub'ektlarning teng o'zaro ta'siri.

Shaxsiy darajada talabalar o'rtasida akademik harakatchanlikni rivojlantirish talabaning individual ta'lim yo'nalishini loyihalash, uni amalga oshirish va natijalarni baholash tajribasini egallashni o'z ichiga oladi.

Xulosa qilib aytganda, oliy ta'lim muassasalari talabalarida akademik mobil (harakatchanlik)ni rivojlantirish ta'lim maydonida talabaga o'zi xohlagan usulda ta'lim olishi uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Bu esa rivojlanib borayotgan olamda raqobatbardosh kadrlarni tayyorlashga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Корпачева Л.Н. Развитие академической мобильности у старшеклассников средней школы. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата педагогических наук. Специальность 13.00.01 – Общая педагогика, история педагогики и образования. Омск, 2019. -202 с. <http://omgpu.ru/dissertations/korpacheva-lyudmila-nikolaevna>
2. Shadiev, R., Shadiev, N., Fayziev, M., Halubitskaya, Y. Improving Student Learning Satisfaction in Lectures in English as a Medium of Instruction with Speech-Enabled Language Translation Application. Lecture Notes in Computer Science (including subseries Lecture Notes in Artificial Intelligence and Lecture Notes in Bioinformatics), 2020, 12555 LNCS, str. 576–581. https://doi.org/10.1007/978-3-030-63885-6_62
3. Дмитриева Н.К. Академическая мобильность как личностное качество субъектов образовательного процесса // Непрерывное образование: XXI век. №4, 2013
4. Горюнова Л.В. Составляющие профессиональной мобильности современного специалиста /Л.В.Горюнова // Известия высших учебных заведений. Поволжский регион. -№1, 2007.– С.63-68.
5. Амирова Л.А. Развитие качеств мобильной личности на этапе допрофессиональной социализации / Л.А.Амирова, А.Ф.Амиров. –Уфа: Вагант, 2011. -194с.